

вести мову про моральну освіту громадян. Вона впливає з потреб суспільства, яке зобов'язане захистити своїх громадян від шкідливих впливів. Така освіта повинна починатися від народження людини і тривати усе життя. А одним із чинників справді морального виховання мають бути засоби масової інформації.

Саме тому сім'я, дошкільня, школа покликані формувати моральний імунітет дитини перед злом. Їх вплив є вирішальним завдяки інтенсивності, частотності, органічній вкоріненості у традицію, ранньому доступу до свідомості дитини, можливістю поєднання пізнання моралі з її дотриманням на практиці. Проте позитивні впливи усіх виховних інституцій на дитину можливі лише за умови їх орієнтації на єдину систему моральних вартостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берковиц Л. Агрессия : причины, последствия и контроль / Л. Берковиц. – СПб. : прайм-ЕВРОЗНАК, 2001. – 448 с.
2. Гриценко А. «Страшное кино», або телебачення та його вплив на психіку дитини / А. Гриценко // Директор школи. – 2003. – № 10. – березень. – С. 1 – 3.
3. Клименок В. Телевізор – не розвага, а небезпека! / В. Клименок // Дошкільне виховання. – 2002. – № 1. – С. 23.
4. Лильо Т. Йосип Лось : «Університет не може бути товариством із обмеженою відповідальністю» / Т. Лильо // День. – 2004. – № 95. – 4 червня. – С. 17.
5. Ліщук-Горчинська Т. Онтологія мистецтва / Т. Ліщук-Горчинська // Людина і мистецтво в гуманістичних вимірах: Матеріали людинознавчих філософських читань. – Вип. IV. – Львів : «Край», 1997. – С. 10 – 19.
6. Мазепа У. Про складність дорослішання в товаристві мас-медій / У. Мазепа // Медіа-атака : Матеріали міжнародної конференції «Медіа-освіта як частина громадянської освіти». – Львів : Західноукраїнський медіа-центр «Нова журналістика», 2002. – С. 19 – 20.
7. Помиткін Е. Духовний розвиток учнів у системі шкільної освіти : [наук.-метод. посібник] / Е. Помиткін. – К. : ІЗМН, 1996. – 164 с.
8. Потятиник Б. Медіа : ключі до розуміння / Б. Потятиник. – Львів : ПАІС, 2004. – 312 с.
9. Романів М. Перемогти теледракона! / М. Романів // Директор школи. – 2003. – травень. – № 18. – С. 1 – 3.
10. Савчин М. Соціальна психологія / М. Савчин. – Дрогобич : Відродження, 2000. – 274 с.
11. Харрис Р. Психологія масових комунікацій / Р. Харрис. – СПб. : прайм-ЕВРОЗНАК, 2001. – 448 с.
12. Чорна Л. Психологічний вплив телебачення на дітей і дорослих / Л. Чорна // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2002. – № 4. – С. 48 – 52.
13. Чорна Л. Чи дивитися дитині телевізор? / Л. Чорна // Дошкільне виховання. – 2003. – № 11. – С. 21 – 23.
14. Siemieniecka-Gogolin D. Media a tworczość / D. Siemieniecka-Gogolin // Edukacja medialna w społeczeństwie informacyjnym / Pod redakcją S. Juszczyka. – Toruń, 2002. – S. 76 – 81.

Інна Ніколаску,

канд. пед. н.,

Черкаський обласний інститут

післядипломної освіти

педагогічних працівників

ВПЛИВ ТЕЛЕПРОГРАМ НА ФОРМУВАННЯ АНТИСОЦІАЛЬНИХ РИС УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Актуальність проблеми впливу телепрограм на формування антисоціальних рис учнівської молоді зумовлена зростанням дії інформаційного середовища на протиправну поведінку дитини, збільшенням проявів жорстокого та агресивного поводження серед юнацтва. Висвітлено основні результати анкетування серед учнів старших класів щодо означеного питання.

Inna Nikolaiesku

INFLUENCE OF TV PROGRAMMES ON THE DEVELOPMENT OF ANTISOCIAL FEATURES OF YOUTH

The article outlines the impact of television on the development of antisocial traits in teenagers' minds, which is caused by growing influence of information environment on the child's illegal conduct, increased ill and aggressive behaviour among high school students. The basic results of the survey of high school students on this issue are analyzed.

На тлі сучасних суспільних подій відбувається різка зміна у свідомості та поведінці учнівської молоді, яка характеризується нівелюванням й нищенням цілої системи усталених цінностей та зростанням низки негативних проявів у стосунках між однолітками. Сьогодні серед учнівської молоді вже не модно бути начитаним та високоосвіченим, взаємовічливим та толерантним. Нормою поведінки стає жорстокість, насилля і агресія, вживання спиртних напоїв чи наркотичних речовин, вчинення протиправних дій та різного роду злочинів. Основними причинами формування таких антисоціальних дій серед учнів є недостатній життєвий досвід, схильність до наслідування поведінки дорослих, не завжди позитивний вплив на дітей оточуючого середовища, намагання звільнитися від опіки з боку батьків, віра в безкарність, недостатній

рівень самокритичного ставлення до власних учинків, хибна оцінка складних життєвих ситуацій, безконтрольність з боку педагогів та недостатній рівень профілактичної та просвітницької роботи з неповнолітніми тощо.

Особливу небезпеку щодо зростання жорстокості та насилля серед неповнолітніх посідає медіа-простір, оскільки збільшується кількість злочинів, підвищується рівень агресії та насилля серед підлітків, внаслідок запозичення інформації з мережі Інтернет та телепрограм різного тематичного характеру.

Медіа-комунікації посідають перші сходинки серед ієрархії цінностей сучасної молоді, тим самим витісняючи не менш важливі складові життєдіяльності людини. Наслідком цього є зростання рівня агресивності серед дітей та молоді, аморальності, злочинності, які культивуються кримінальними серіалами, низькопробними телепередачами зі зниженням освітньо-культурного та духовного рівнів людини. Підтвердження цієї думки знаходимо у проведеному нами опитуванні серед учнів старших класів нашого регіону та представленій діаграмі ранжування цінностей старшокласників (рис. 1).

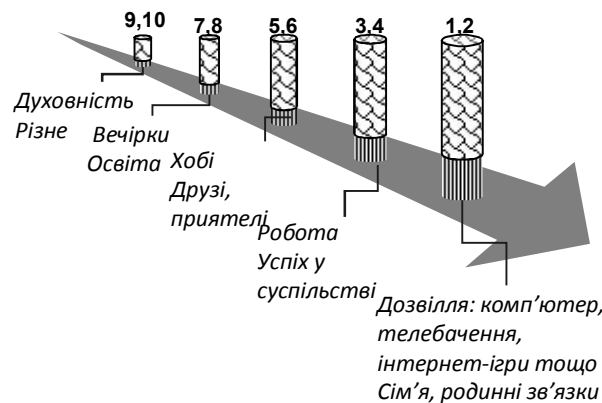

Рис. 1. Ієрархія цінностей старшокласників

У нашій країні пролема впливу екранного насильства на поведінку людини почалася вивчатись нещодавно і набуло досить гострої актуальності після щорічного проведення моніторингу стану підліткової злочинності серед неповнолітніх та зростання чисельності правопорушень серед молоді. Візуальна інформація, що уже більше десятиліття в інших країнах світу фільтрується спеціально створеними для цього комітетами, у нашій країні не піддається практично ніякій критиці.

Дослідження, що було проведено у штаті Джорджія в США, продемонструвало зв'язок між матеріалом телепрограми й установками, а також поведінкою глядачів після її перегляду. Досліджувалося антисоціальне поводження серед старшокласників за тиждень до, протягом і після перегляду телевізійної програми, що була насичена сюжетами і репортажами, які містять сцени насилля. Використовуючи як одиницю виміру число порушень цими дітьми правил поведінки, а також просто спостерігаючи їхнє поводження поза школою, дослідники виявили, що кількість порушень значно зросла протягом тих тижнів, поки по телебаченню йшла ця програма, особливо у чорношкірих дітей. У цей час також змінилися установки дітей на слухняність.

Сьогодні телебачення функціонує безперервним потоком, забезпечуючи тим самим «інформаційний бум суспільства». Постійне ускладнення медіа-простору призводить до виникнення нового медіа-ландшафту, нового медіа-порядку й змінює медіа-культуру в цілому. Так, наприклад, стало значно менше обмежень для доступу до потоків інформації загалом, об'єми інформації постійно збільшуються, національні медіа-ринки інтегруються у глобальну медіа-структуру, відмінності між інтернетом, телебаченням, пресою, книгою та телефоном зникають, а медіа-ресурси інтернету стали доступними людині, де б вона не знаходилася. Саме в такому світі інформації без інформаційних меж і обмежень живуть наші діти, молодь, маючи доступ до медіа-продукції всього світу. З цієї причини засилля низькоякісної в художньому, моральному, змістовому, ціннісно-смысловому аспектах медіа-продукції, постійна репрезентація насильства, агресії, порнографії потребують реагування з боку певних державних інституцій.

Глядацька аудиторія, серед якої найчисельнішою є учнівська, щоденно стає заручницею компромісу між дешевою низькопробною закордонною і вітчизняною кіно-продукцією (серіали, детективи, бойовики, кримінальні фільми, тримери) і так необхідним для телеканалів рейтингом [1]. За даними соціологічного центру Укртелерадіопресінституту, що здійснив контент-аналіз 3537 анонсів художніх фільмів, опублікованих у 20 випусках газети «Теленеделя» протягом квітня–жовтня 2013р., на бойовики, фільми жахів та еротичні фільми загалом припадає 17% проанонсованих фільмів, у тому числі на бойовики – 13%, фільми жахів – 3%, еротичні фільми – 1%. Таким чином, можна дійти висновку про те, що різного тематичного та

жанрового спрямування передачі на телебаченні і радіо не вимагають строгої адекватності змісту інтерпретуючої реальності. Такі телепередачі є однією з причин збільшення кількості психічно хворих людей з проявом агресії, насильства, жорстокості, особливо це стосується дітей.

З метою з'ясування ролі телепрограм та їхнього впливу на життя учнівської молоді нами було проведено анкетування серед старшокласників. Опитування засвідчило, що всі школярі дивляться телевизор: 50% респондентів дивляться 2-3 години на добу; 30% – 4-5 годин.

Відповідаючи на питання про те, як батьки ставляться до того, що дитина дивиться протягом тривалого часу телевизор, отримали такі відповіді: 55% з опитаних вважають, що знаходження дитини біля телевизору більше 5 годин на добу не впливає на її здоров'я та розвиток; 30% з них ставиться до цього нормально; 15% ніяк не прореагували на задане запитання (рис. 2).

Рис. 2. Ставлення батьків до тривалості перегляду телепередач дітьми

Щодо жанрів фільмів, які люблять діти серед перерахованих в анкеті, отримали наступні результати: перше місце за кількістю респондентів (35%) займають комедії, друге (23%) – бойовики, наступні сходинки посідають містичні, історичні фільми, мелодрами, еротичні фільми (рис. 3).

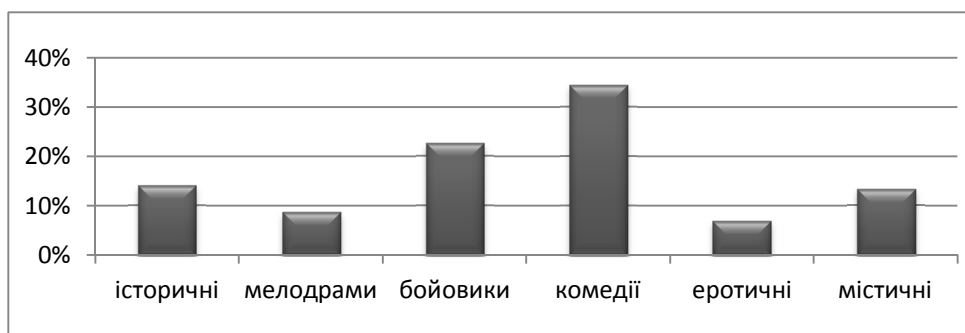

Рис. 3. Улюблені жанри фільмів

На питання «Що вас приваблює у фільмах, які ви часто дивитеся?», ми отримали наступні відповіді: «нічого», «сміх» («гумор», «радість»), «почуття героїв», «реалістичність», «дружба», «щирість», «кохання», «стрільба», «актори», «пригоди», «поединки», «наштовхує на роздуми», «здійснення мети». Серед якостей героїв, що більше всього подобаються школярам, є такі: на першому місці – гумор, доброта і сміливість; на другому – невизначеність: всі, різні, тобто діти не змогли їх назвати; на третьому – розум, хитрість милосердя, вірність, співчуття, справедливість, щирість відданість.

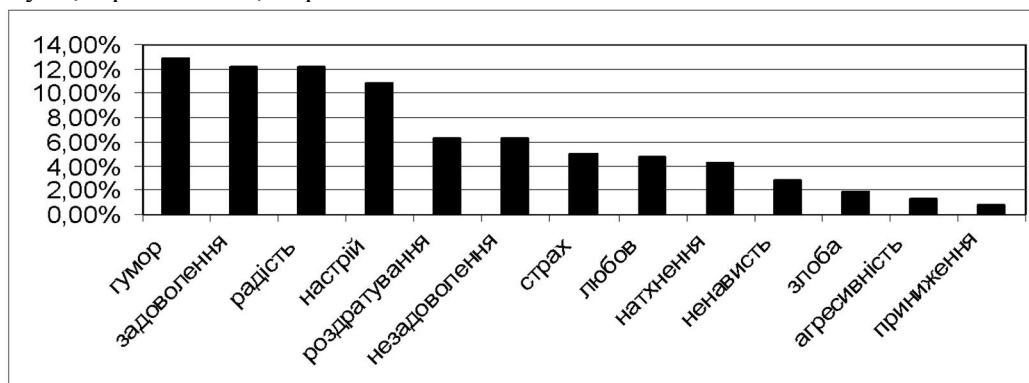

Рис. 4. Емоції від перегляду фільмів

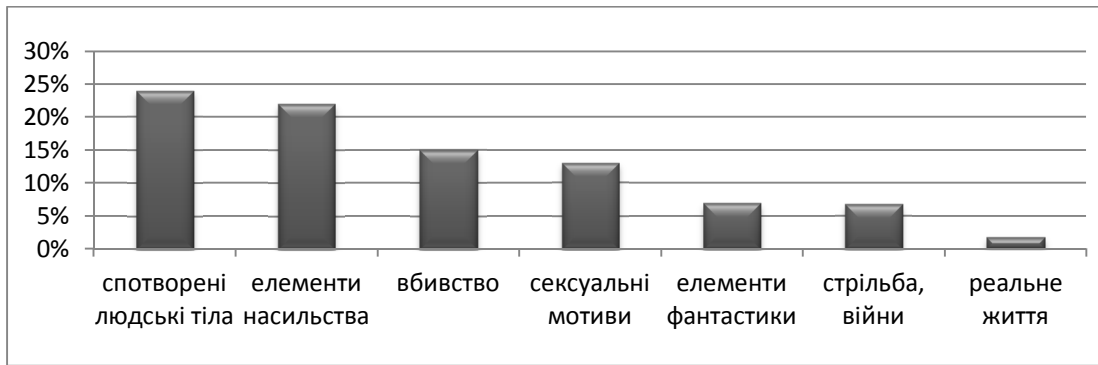

Рис. 5. Сцени насильства, що вражають дітей

Далі було наведено низку емоцій, серед яких пропонувалося вибрати ті, які виникають часто при перегляді телепрограм. Найбільша кількість респондентів зазначили, що перегляд передач і фільмів сприяє розвитку позитивних емоцій, проте є учні, які відчувають розчарування, незадоволення, страх, ненависть, агресивність, приниження тощо (рис. 4). Проаналізувавши відповіді на питання про те, які сцени насильства викликають негативні відчуття, ми отримали дані, які зображено на рис. 5.

Отже, аналіз стану досліджуваної проблеми засвідчив про важливість створення позитивного інформаційного поля, запобігання впливу на свідомість дітей інформації негативного спрямування, посилення уваги редакцій до контролю за неприпустимістю розміщення в пресі матеріалів з елементами жахів, насильства та жорстокості, проведення просвітницької роботи з батьками щодо ризиків, які таїть у собі глобальна мережа, надання їм допомоги з питань захисту дітей від впливу шкідливої інформації, упровадження в навчально-виховний процес спецкурсів, факультативів з шкільної медіа освіти, спрямованої на виховання свідомого, компетентного споживача медіа та стимулювання розвитку спеціальних знань, умінь, навичок у сфері медіа, запровадження в кожному навчальному закладі механізму аналізу ризиків виникнення всіх форм насильства серед дітей та учнівської молоді. На думку експертів з медіаосвіти, зменшити показ сцен насильства, жорстокості та аморальності на телеекранах можливе за умов об'єднання зусиль усіх причетних до врегулювання цих питань органів влади та громадськості за всіма складовими інформаційного простору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шкопоров Н. Интерес к телепередаче в аспекте личностно-психологических характеристик аудитории / Н. Шкопоров, Л. Матвеева. – М., 1991. – С. 65 – 75.
2. Юдина Е. Насилие в документальной телереальности / Е. Юдина // Высшее образование России. – 2002. – № 3. – С. 66 – 75.

Анастасія Одінцова,

асистент,

Херсонський державний університет

РОЛЬОВИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ЯК ФАКТОР ЗАПОБІГАННЯ ПСИХІЧНОМУ НАСИЛЛЮ

У статті наводиться спроба розглянути рольову ідентичність та рольову варіативність як фактори, що спрямовують особистість до глибшого розвитку та самореалізації. Поняття «життєвої ролі» розкривається через такі поняття, як: «життєвий сценарій», «життєва позиція», «життєва лінія», «стратегія життя» та «життєва перспектива».

Anastasiia Odintsova

ROLE OF DEVELOPMENT OF PERSONALITY AS A KEY FACTOR OF PREVENTION OF MENTAL VIOLENCE

The article examines the role of identity and role variability as factors that promote more complete and profound development of an individual. The concept of the 'vital role' is studied through such concepts as 'lifescript', 'attitude', 'life line', 'strategy of life', and 'life perspective'.

Поняття насильства, як і саме це слово, має, безсумнівно, негативний емоційно-моральний відтінок. У більшості філософських та релігійно-моральних ученнях насильство ототожнюється зі злом. Насильство – це таке примушування чи такий збиток, котрі реалізуються всупереч волі того чи тих, проти кого вони зорієнтовані. Насильство є зурпацією свободи і волі, посяганням на свободу та волю людини. У понятті